

*กินน้ำกินหนอง คำบอกคนล้านนา

ผลจากการเลี้ยงสัตว์ในทุ่งกว้าง

วิถีชีวิตการเลี้ยงสัตว์ในทุ่งกว้างหรือ การเลี้ยงสัตว์ในป่าแพะของผู้คนสมัยก่อน ต้องอาศัยหนองน้ำธรรมชาติหรือฟิ่งพาแม่น้ำ ลำห้วย เป็นแหล่งน้ำให้สัตว์เลี้ยงได้กิน ลงเล่น อานน้ำเมื่อยามร้อน ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีคำบอกต่อมาว่า กินน้ำกินหนอง เป็นสำนวนในคำพูดของผู้คนชาวล้านนา

เมื่อน้ำหนาวที่ผ่านมาได้ไปเที่ยวตามหมู่บ้านที่อยู่ริมทุ่งนา และได้พูดคุยกับพี่น้องชาวบ้านคนเหล่านั้นได้มีน้ำใจเอาน้ำดื่มมาให้ พร้อมกับพูดว่า “กินน้ำกินหนอง ก่อนเตีอะ” เมื่อดื่มน้ำเสร็จก็พูดจากันไปตามเรื่อง และพ่ออ้ายได้เสริมว่า “กินน้ำกินหนอง มันมาจากคนสมัยก่อนเออว้า ควาย สัตว์เลี้ยงไปเลี้ยงตามทุ่งนา ป่าเขา สถานที่ดังกล่าวมันกว้างไกล หากที่กำหนดยาก เพราะบางครั้งสัตว์เลี้ยงกินหญ้าไป เดินไป นับเป็นกิโล กว่าจะหา

ไปตามหาตามที่ทำน้ำต่างๆ สำนวนกินน้ำกินน้ำทำจึงเกิดขึ้น เช่นเดียวกันกับกินน้ำกินหนอง มาปัจจุบัน ผู้คนได้คิดไปว่า คำว่า การกินน้ำกินหนอง คือคำที่ไม่ค่อยสุภาพ เพราะคำว่าหนองคือน้ำหนองน้ำเลือดที่เสียไม่ควรมีคำว่ากินหนอง บางครั้งฟังแล้วสะอิดสะเอียน

จากการที่มีความเพี้ยนในความหมายดังกล่าว ทำให้ต้องมีการเสาะหาที่มาของคำ ที่จริงแล้วคำว่าหนองคือหนองน้ำ หรือคำว่า ท่า ก็มาจากคำว่า ทำน้ำ ซึ่งเป็น

การปล่อยสัตว์เลี้ยงไปตามทุ่งนาหรือป่าแพะ มักจะปล่อยใกล้กับหนองหนองน้ำ จึงเกิดมีคำว่า “กินน้ำกินหนอง”

สัตว์เลี้ยงพบกันมาก ผู้คนจึงกำหนดชื่อหนองน้ำต่างๆขึ้นมา เช่น หนองชะจาว หมายถึง หนองน้ำที่ใกล้ต้นไม้ชะจาว หรือหนองปูหมื่นก็แสดงว่าหนองน้ำนั้นอยู่ในที่นาของนายหมื่น เป็นต้น เมื่อกำหนดชื่อหนองแล้วก็เป็นการง่ายต่อการไปตามเอาสัตว์เลี้ยงกลับมาบ้าน เช่นว่าเมื่อคนไปพบกันในทุ่งนาจึงจะถามกันว่า ควายไปกินน้ำกินหนองไหน ก็จะบอกกันว่า มันไปกินหนองชะจาว หรือไปกินหนองปูหมื่น เจ้าของก็จะไปตามเอาสัตว์เลี้ยงได้ง่ายต่อมากล่าวว่ากินน้ำกินหนองได้กลายเป็นสำนวนในภาษาพูดของผู้คน”

สำนวนกินน้ำกินหนอง เป็นสำนวนที่ได้มาจากการเลี้ยงสัตว์ในทุ่งกว้าง คล้ายกับกินน้ำที่ท่าไหน เพราะสัตว์เลี้ยงมักจะพากันไปกินน้ำที่แม่น้ำตามทำน้ำต่างๆเช่นทำน้ำต้นเตื่อ ทำน้ำลูงมี เมื่อเจ้าของจะหาสัตว์เลี้ยงก็จะ

คำที่สุภาพ ไม่เห็นสกปรก น่าเกลียดตรงไหน แต่ยังเป็นคำพูดที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตการเลี้ยงสัตว์ของผู้คนในสมัยก่อนเสียอีก เป็นการดีที่เราจะรับรู้ และได้เห็นผลพวงปัญหาในการกำหนดพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ให้ง่ายต่อการติดตาม ดูแลสัตว์เลี้ยงของตนเอง

สำนวนต่างๆที่มีใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน มักจะมีที่มา ที่ไป และมีเงื่อนเค้า สาเหตุของคำพูด อย่างมีเหตุผลเหมือนดังคำว่ากินน้ำกินหนอง หรือคำว่า กินน้ำกินท่า ดังกล่าวมาแล้ว

แหล่งข้อมูล สัมภาษณ์เจ้าของควาย อายุ 62 ปี จำนวน 1 คน ภาพควายและหนองน้ำในหมู่บ้านคนเมือง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

โดย นิคม พรหมมาเทพย์